

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՅԸ ՌՈՒՄԻՆԻԱ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Ռումին Ուղղափառ Եկեղեցու պետ, Նորին Սրբություն Թեոկտիստ Պատրիարքի հրավերով մեկնեց Ռումինիա: Քրիստոնեության 1700-ամյակի նախաշեմին Ռուս և Վրաց Ուղղափառ Եկեղեցիներից հետո սա Վեհափառ Հայրապետի թվով երրորդ պաշտոնական այցելությունն էր:

ՄԵԿՆՈՒՄ

Սեպտեմբերի 17-ին, ժամը 02.00-ին, Մայրավանքի միաբանության, Գևորգյան Հոգևոր Ճեմարանի սաների և պաշտոնության ուղեկցությամբ Վեհափառ Հայրապետը իջավ Մայր Տաճար, ուր Իջման Սուրբ Մեղանի առջև կապարվեց «Եկեղեցույ երկրպագության» արարողությունը, որից հետո Վեհափառ Հայրապետին ուղեկցող շարասյունը շարժվեց դեպի Երևանի «Զվարթնոց» օդանավակայան: Հրաժեշտի համար օդանավակայան էր ժամանել նաև ՀՀ Կառավարությանն առընթեր կրոնի գործերի պետական խորհրդի նախագահ, փխար Ռազմիկ Մարկոսյանը: Վեհափառ Հայրապետին Ռումինիա ուղեկցող պատվիրակության անդամների մեջ էին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Միջեկեղեցական հարաբերությունների բաժնի պատասխանատու Տ. Եզնիկ եպս. Պետրոսյանը, Կուրայքի թեմի առաջնորդ Տ. Առաքել եպս. Քարամյանը, Գեղարքունյաց թեմի առաջնորդական րեղապահ Տ. Միոն վրդ. Աղամյանը, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամ փխար Վլադիմիր Բարխուդարյանը, Տ. Մարկոս աբղ. Հովհաննիսյանը և Բաբկեն սրկ. Նանյանը:

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Սեպտեմբերի 18-ին, առավոտյան, ինքնաթիռը վայրէջք կապարեց Ռումինիայի մայրաքաղաք Բուխարեստի միջազգային օդանավակայանում: Վեհափառ Հայրապետին դիմավորելու էին եկել Ռումին Ուղղափառ Եկեղեցու պետ, Նորին Սրբություն Թեոկտիստ Պատրիարքը, պատրիարքական երեք փոխանորդները, Ռումինիայի կրոնի խորհրդի նախագահը, Ռումինիայի և Բուլղարիայի հայոց թեմի առաջ-

նորդ Տ. Տիրայր արքեպս. Մարտիրոսյանը, Տ. Զարեհ վրդ. Պարոնյանը, Ռումինիայում ՆՆ դեսպան, փիլիկն Կարինե Ղազինյանը և փնդի հայ համայնքի ներկայացուցիչները: Օղանավակայանի հյուրընկալության սրահում փնդի զանգվածային լրագրամիջոցներին փրված ճեպագրույցից հետո մեքենաների շարասյունը շարժվեց դեպի քաղաքի կենտրոնում գտնվող Պարթիարքարանը: Ռումին Ուղղափառ Եկեղեցու Մայր Տաճարում Հայրապետներին էր սպասում խանդավառ հավաքացյալ ժողովուրդը: Ժամանելուն պես հոգևոր պետերը եկեղեցական թափուրով մուտք գործեցին Տաճար, ուր կատարվեց ողջույնի արարողություն, հընթացս որի ողջույնի խոսքով Վեհափառ Հայրապետին դիմեց Թեոկրիստ Պարթիարքը: Իր խոսքում Պարթիարքը հարկապես կարևորեց այն ներդրումը, որ դարեր շարունակ ռումինաբնակ հայերը ունեցել են Ռումինիայի հասարակական, մշակութային և փնդեսական կյանքից ներս: Բարձր գնահատելով Հայ Առաքելական Եկեղեցու դերն ու արժեքը թե՛ հայ ժողովրդի, և թե՛ միջեկեղեցական կյանքում, Նորին Սրբությունը բնութագրեց այն իբրև «Քրիստոնեությանը ամենամոտ կանգնած Եկեղեցի»: Ողջույնի խոսք ասաց նաև Ամենայն Հայոց Հայրապետը:

«Ձերդ Սրբություն, սիրեցյալ եղբայր ի Բրիստոն.

Առ Աստված գոհունակության աղոթքն է այս պահին Մեր շուրթերին Ձեզ հետ հանդիպման, Ձեր հյուրընկալությունն ընդունելու և մեր երկու Եկեղեցիների եղբայրությունը հավասարելու երջանիկ առիթը Մեզ պարզունելու համար:

Հայության հավաքի օրրան Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից մեր ժողովրդի ողջույնը, սերն ու լավագույն մտադասերներն ենք բերել հավաքավոր համայն ռումին ժողովրդին:

Մենք, որպես Ամենայն Հայոց Հայրապետ, խորին հուզմունք ու բերկրանք ենք ապրում այսօր գտնվելով հյուրընկալ այն երկրում, արգասաբեր ու օրհնյալ այն հողի վրա, որը մեր ժողովրդի համար դժվարին ժամանակներում ընդունեց և սրտաբացորեն փնդ փնդեց նրա զավակներին:

Արդարև, շուրջ 1000-ամյա հաշուստ կենսագրություն ունի ռումինահայ համայնքը, որի հիմնադիրները Հայաստանում Բագրատունյաց թագավորության կործանումից հետո, սելջուկ-թուրքերի արշավանքներից հալածված, հասարակվեցին այստեղ և գրան հրենց երկրորդ հայրենիքը:

Ներագա դարերում էլ ռումինահայ համայնքը համալրվեց փառագիր այն հայերով, որոնք լքում էին ավարառու թշնամիներից ուրևակոխ, օտար բռնապետություններից կեղեքվող Հայաստանը և կամ այստեղ գալիս դժվարություններ ապրող հայկական այլ գաղթօջախներից: Հասարակվելով Ռումինիայի փարձքում հայ բնակչությունն ազատ էր եկեղեցի կառուցելու, դպրոցներ հիմնելու, քրիստոնեական ու ազգային ավանդույթներով ապ-

րելու և գործուն մասնակցություն բերելու երկրամասի քաղաքական-հասարակական կյանքում:

Այսօր մենք սրբի գոհունակությամբ ու անկեղծ հպարտությամբ ուզում ենք նշել, որ մեր ժողովրդի զավակները հավատարիմ ու ազնիվ քաղաքացիները դարձան ռումինական երկրի՝ դարեր ի վեր վայելելով նրա ժողովրդի և իշխանությունների հարգանքն ու վստահությունը: Ռումինական հնագույն քաղաքների հայ բնակչությունն օժտված էր ներքին ինքնավարությամբ, միավորված արհեստակցական և առևտրական միություններում, անգամ ուներ սեփական զինեղակարներ, որոնք հարկ եղած դեպքում ռումին ժողովրդի կողքին կանգնում էին երկրամասի պաշտպանների շարքերում:

Ռումինահայությունը կիսել է ռումին ժողովրդին բաժին ընկած դժվարությունները, թուրքական տիրապետության բռնությունները և հավատարմորեն նվիրվել Ռումինիայի ազատագրության գործին: Հայ ժողովրդի զավակները ներդրում ունեն 19-րդ դարասկզբին Մոլդովիայի և Վալախիայի ինքնավարության հաստատման և հեղափոխում դրանց միավորման գործում: Նրանք իրավամբ արժանացան միացյալ Ռումինիայի առաջին իշխան Ալեքսանդրու Յոհան Կուզայի համակրանքին:

Ռումինահայերը նվիրումով ծառայել են ռումինական գիտությանը, արվեստին ու լուսավորության գործին՝ տալով բանաստեղծների, իրավաբանների, դիվանագետների, բժշկիկների, ուսուցչապետների և լուսավորիչների համաստեղություն, այնպիսի անվանի զավակներ, ինչպես բժշկագետներ Անդրեաս Փոփովիչը, Կարլ և Հակոբ Միկուլները, քաղաքական գործիչ ու դիվանագետ Մանուկ Բեյ Միրզայանը, ճարտարապետ Հակոբ Մելիքը, որի անունով կոչվում է Բուխարեստի փողոցներից մեկը, մեծ լուսավորիչ, հրապարակիչ, թարերագիր ու բանաստեղծ, ռումինական թարգմանի և օպերայի ուսուցիչ Գեորգի Ասաթին, որը համեմայնի նպաստեց նաև հայ դպրոցի ծաղկմանը Ռումինիայում, բանաստեղծ Նիկոլայե Պրունկոն, հրապարակիչ Թեոդոր Պալասանը: Ծառ են արժանիները անուն առ անուն հիշելու, որոնցից յուրաքանչյուրն իր բնագավառում աստվածատուր իրենց շնորհներով ծառայելով Ռումինիայի և ռումինահայ հասարակական կյանքին՝ միաժամանակ ամրապնդել են երկու ժողովուրդների դարավոր բարեկամությունը, որն ունի թանկ ու հասարակուն ավանդներ, և որոնք շարունակվում են այսօր:

Համայն հայությունը մեկ անգամ էլ սիրեց Ռումինիան երջանկահիշատակ Վազգեն Ա Վեհափառ Հայրապետի անձով, ում բազում արժանիքների արմարները տեսնում էր նաև նրա սիրելի, ջրնաղ ծննդավայրում: Որպես հոգեզավակ Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, Մեզ համար ևս Ռումինիան հարազատ է և ունի առանձնակի հմայք ու գրավչություն: Մենք

ռումինահայ համայնքի հոգևոր առաջնորդ, Գերաշնորհ Տ. Տիրայր արքեպիսկոպոս Մարտիրոսյանի միջոցով բազմիցս առիթ ենք ունեցել հալիսափանալու, որ մեր ժողովրդի զավակները համայնքային լիարժեք կյանքով են ապրում այսօրվա՝ վայելելով Ռումինիայի ներկա իշխանությունների և Ռումինական Ուղղափառ Եկեղեցու վարսահոթյունը, բարի կամեցողությունն ու հոգածությունը:

Մեր երկու ժողովուրդներն ու երկրները ունեն ընդհանրություններ ոչ միայն պատմական հեռու անցյալում, այլև՝ արդի կյանքում: Տասնամյակներ ապրելով խորհրդային անաստվածության ժամանակները և ազգային հոգևոր զարթոնքի հուժկու ալիքով թոթափելով բռնության կապանքները, հայ և ռումին քրիստոնյա բարեկամ ժողովուրդները և մեր երկու Եկեղեցիները այսօր նույնական խնդիրներ ունեն հաղթահարելու աստվածմեծության ավերակները մարդկանց հոգիներում, շենացնելու և բարգավաճ դարձնելու իրենց նորանկախ հայրենիքները, կերտելու բարօր, օրինահարգ հասարակություն: Զրիստոնեական եղբայրության, բարեկամության ու համագործակցության մեր դարավոր կապերը միայն նպաստելու են նորօրյա մեր կյանքի վերափոխմանը, քրիստոնեական հալիսափ վերարժևորմանը, որ ծառայում է Բարու հաղթանակին:

Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին 2001 թ. նշելու է Հայաստանում քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն ընդունելու 1700-ամյա հոբելյանը: Անսահման հույսով է լեցուն Մեր հոգին, որ մեր Տիրոջ՝ Հիսուս Զրիստոսի Աստվածայրության 2000-րդ տարեդարձով եզրագծվող և ազգային քրիստոնեական մեր կյանքում նշանակալի իրադարձության հոբելյանով բացվող նոր՝ երրորդ հազարամյակը առանձնանալու է Հալիսափ ու Միտո պողոտաներում՝ աշխարհում խաղաղության, փոխհասկացողության ու բարի կամեցողության հաղթանակներով:

Ձերդ Սրբություն. մեր հանդիպման այս կրթանկ առիթով Ամենայն Հայոց Հայրապետիս աղոթքն ու մաղթանքն է, որ Բարձրյալն Աստված հանապազ Իր օրհնության ու խնամքի ներքո պահպանի Ռումինիայի հնագույն և բարեքեր հողը, նրա բարեջան, արեղծագործ ու հյուրընկալ ժողովրդին: Թող Տերը արգասավորի մեր երկու Եկեղեցիների, ժողովուրդների ու պետությունների բարեկամությունը՝ հանուն մեր նախնայաց բարի հիշատակի ու սրբազան ավանդների, հանուն նորօրյա մեր կյանքի ու ապագայի:

«Շնորհք, սէր եւ խաղաղութիւն Տեսնեմք մերոյ Յիսուսի Զրիստոսի եղիցին ընդ ձեզ եւ ընդ ամենեւեւան. ամէն»:

Ապա Թեոկրիստ Պարրիաբըր Անհափառ Հայրապետին և պապիրականության անդամներին ուղեկցեց դեպի մարտու և եկեղեցի, ինչպես նաև ծանոթացրեց Պապ-

քիարքարանում պահվող թանգարանային արժեքներին, որից հետո, ի պատիվ Ամենայն հայոց հայրապետի, փրվեց ճաշ Պարրիարքի նստավայրում:

Նույն օրը, երեկոյան, Վեհափառ հայրապետը Տիրայր Սրբազանի, փիկին Կարինե Ղազինյանի և պատվիրակության անդամների հետ այցելեցին Բուխարեսարի կենտրոնում գտնվող հայկական գերեզմանատուն: Ամենայն հայոց հայրապետը հոգեհանգստյան պաշտոն կատարեց լուսահողի Վազգեն Ա Կաթողիկոսի հոր շիրիմի առջև:

ՄԵՂՏԵՄԲԵՐ 19-20, ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԹԵՄԵՐ

Հաջորդ օրը, առավոտյան, Ռումին Եկեղեցու թեմական կյանքին մոտիկից ծանոթանալու նպատակով, Վեհափառ հայրապետը Թեոկրիստ Պարրիարքի ուղեկցությամբ մեկնեց քաղաքամայր Բուխարեսարից: Առաջին թեմը Բամնիկուլուի թեմն էր, ուր հայրապետներին եկեղեցական դասի և հավատացյալ ժողովրդի ներկայությամբ ընդունեց Գերասիմ Քրիստեա եպիսկոպոսը: Նույն թեմի փարածքում Վեհափառ հայրապետն այցելեց Դինարուն Լեմն և Հուրեզի վանքեր, ուր մոտիկից ծանոթացավ Կեդի վանական միաբանությունների ներքին կյանքին, կանոնադրությանը, առօրյային և հուզող խնդիրներին: Երկրորդ թեմը Արճեշն էր: Թեմի առաջնորդը՝ Կալինիկ եպիսկոպոսը, հոգևորականության, ճեմարանականների և Կեդի քաղաքապետի ու պաշտոնետության հետ Վեհափառ հայրապետին և Թեոկրիստ Պարրիարքին դիմավորեց առաջնորդանիստ եկեղեցում, ուր Կեդի ունեցավ բարիզալստյան կրոնական արարողություն, որից հետո առաջնորդարանում, ի պատիվ Ամենայն հայոց Կաթողիկոսի, փրվեց ճաշ:

Վերադառնալով մայրաքաղաք՝ Նորին Սրբությունն այցելեց Ռումինիայում հայաստանի հանրապետության դեսպանատուն, ուր փիկին Կարինե Ղազինյանը Վեհափառին մանրամասն Կեդեկացրեց դեսպանատան ծավալած աշխատանքների և ընթացիկ գործունեության մասին:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՌՈՒՄԻՆԻԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՆՍՏԱՎԱՅՐ ԵՎ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՅԻ

Նույն օրը Վեհափառ հայրապետը Թեոկրիստ Պարրիարքի ուղեկցությամբ այցելեց Ռումինիայի հանրապետության նախագահ Էմիլ Կոնստանտինեսկուի նստավայր, ուր Վեհափառ հայրապետին, ի գնահատումն իր Էկումենիկ ոգու և ի հաստատումն հայ և Ռումին Եկեղեցիների և ժողովուրդների միջև բարեկամական և հոգևոր կապերի վերամրացման, հանձնվեց երկրի ազգային բարձրագույն պարզելը՝ «Ռումինիայի աստղ» շքանշանը:

Այնուհետև Ռումինիայի նախագահն ասաց.

«Ձերդ Սրբություն, փիկնայք և պարոնայք.

«Ռումինիայի Աստղ» ազգային շքանշանն այսօր հանձնվում է Ծայրագույն Պարբիարք և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, Նորին Սրբություն Գարեգին Բ-ին, Որը մեզ ուրախացնում է մեր մեջ լինելով:

Հավաքացնում եմ, Ձերդ Սրբություն, որ մեր այս քայլը նշան է բնական այն նրախարագիպության ու բարեկամության, որ մշտապես ցուցաբերում եք Ռումինիայի և ռումին ժողովրդի հանդեպ:

Դուք Ձեր բարձր անհատականությամբ ճանաչված անձնավորություն եք քրիստոնյա ողջ աշխարհում: Ռումինացիները հիացած են այն ջանքերի համար, որ Դուք ներդնում եք ազատ և բարգավաճ կյանք ստեղծելու, 1988 թ. երկրաշարժի նյութական և Սովետական Հայաստանի հոգևոր ծանր ավերածությունները վերացնելու համար: Դուք հանդես եք գալիս որպես մի շնորհաշատ հոգևոր առաջնորդ և նվիրված կազմակերպիչ Ձեր դեկավարած Եկեղեցու և Ռումին Ուղղափառ Եկեղեցու հարաբերությունների սերտացմանը՝ գիտակցելով, որ քրիստոնյաների միասնության պակասը միայն ժամանակավոր է և արհեստական: Դուք էկումենիկ ոգով մարտնչելով մերձեցնում եք Եկեղեցիները:

Հանրաձանոթ են մեր ժողովուրդների բարեկամության ավանդական հարաբերությունները, այն չափազանց գործուն և բեղմնավոր դերը, որ ունեցել է հայ համայնքը Ռումինիայի պարմության ընթացքում: Դեռևս Մոլդովայի իշխան Ալեքսանդր Բարեգուրի օրոք է հիմնվել Հայ եպիսկոպոսությունը Առջնավա իշխանանիստ քաղաքում, և հայերը հանդես են եկել որպես ազնվաբարո, աստվածասեր մարդիկ՝ փալով մեր երկրին շնորհաշատ անհատականություններ:

Ձերդ Սրբություն. Դուք, որպես Հայ Եկեղեցու առաջնորդ, դեպի հաջորդող հազարամյակն եք փոխանցում բարեկամության և քրիստոնեական համագործակցության մղումները, որոնք առկա են դարերի ընթացքում մեր ժողովուրդների և Եկեղեցիների միջև»:

Նախագահական պալատից անմիջապես հետո երկու հոգևոր պետերը ուղևորվեցին դեպի հայոց եկեղեցի, ուր ոգևորված հայ համանքը Վեհափառին դիմավորեց «Հրաշափառ»-ով և ծափողջույններով: Հուրախություն ամենքի, Նորին Սրբությունն իր Հայրական պապգամը հղեց ներկա հայորդիներին: Ապա Վեհափառն այցելեց առաջնորդարանի շենք ու եկեղեցու փարածքում գրնվող թանգարան: Վերադառնալով պարբիարքարան, Ամենայն Հայոց Հայրապետը հրաժեշտ փվեց Թեոկտիստ Պարբիարքին:

Մեպրեմբերի 21-ին Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, ավարտելով պաշտոնական այցը Ռումին Ուղղափառ Եկեղեցի, վերադարձավ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին:

